

A debat

A debat

Barcelona, 4 de maig de 2011

La construcció i projecció d'una biblioteca és un treball complex que exigeix tenir presents una gran quantitat d'aspectes, com la il·luminació, el mobiliari, la creació d'espais personalitzats, però també d'altres com ara el paper de la biblioteca en l'entorn arquitectònic amb què es relaciona. D'altra banda, els usuaris s'han de sentir còmodes en un ambient en què la transmissió de coneixement, l'aprenentatge o la socialització de la cultura són cada vegada més presents. Des d'aquestes premisses, presentem un debat entre diversos perfils professionals o usuaris que viuen l'activitat diària de les biblioteques.

Assistents:

Maribel Alqueza (MA): llicenciada en Documentació i diplomada en Filologia Hispànica. Treballa actualment a la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa com a auxiliar de biblioteca.

Mateu Barba (MB): arquitecte. Fundador de l'equip Setarquitectes. Ha estat professor a l'Escola d'Arquitectura de La Salle, de la Universitat Ramon Llull. Codirector de la revista *Eupalinos* de la Cooperativa d'Arquitectes Jordi Capell. Coordinador i redactor de la revista *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme* entre els anys 2006 i 2010. Com a arquitecte és autor de la rehabilitació de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, Premi Fad de l'opinió 2008, conjuntament amb Manuel Brullet; de la Biblioteca Sant Ildefons de Cornellà, conjuntament amb Manuel Brullet i Alfonso de Luna, i de la Biblioteca de Llagostera.

Ignasi Bonjoch (IB): dissenyador interiorista. Professor a Elisava Escola Universitària on imparteix classes de Projectes. Ha projectat l'espai de la Biblioteca i Centre de Documentació Enric Brucall a l'edifici d'Elisava de La Rambla.

Verónica Chiatellino (VC): estudiant de periodisme, actualment becària a *El Mundo Deportivo*. Llicenciada en Turisme i Hostaleria. De nacionalitat argentina, porta 8 anys a l'estranger (Estats Units, Alemanya i Espanya). Usuària de biblioteques públiques i universitàries de Barcelona.

Cristina Estrada (CE): bibliotecària. Cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre des que es va crear l'any 1982. La Central de Biblioteques depèn del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i dona suport a les biblioteques públiques, integrades en el Sistema de Lectura Pública de Catalunya, gestionades per municipis de les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

Montserrat Jordà (MJ): auxiliar d'infermeria jubilada. Usuària de la Biblioteca d'Arenys de Mar, col·laboradora voluntària de l'Hora del Conte i del Club de Lectura.

Santi Romero (SR): arquitecte. Cap de la Unitat d'Arquitectura Bibliotecària de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. És membre de la Secció d'Edificis i Equipaments de la IFLA i del grup internacional de treball Condicions Qualitatives i Estadístiques Bàsiques per als Edificis de Biblioteques (Espai, Funció i Disseny) de la ISO. És autor del llibre *L'arquitectura de la biblioteca – recomanacions per a un projecte integral*, editat pel Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

Esther Ruiz (ER): bibliotecària, ha treballat en biblioteques públiques, privades i universitàries. També és usuària de diverses biblioteques públiques.

SR: Què considereu que hauria de ser una biblioteca des de l'exterior: una icona arquitectònica, com una escultura, o ha de tenir una imatge més diluïda, respectuosa amb l'urbanisme i sense pretensions?

MB: L'arquitectura té les seves pròpies lleis per a la creació d'imatge, no cal que sigui un objecte icònic. L'arquitectura arriba a la forma des de paràmetres sovint diferents en funció de l'obra i el projecte de l'autor, però genèricament, l'arquitectura s'elabora amb ingredients coneguts: el lloc on es col·loca, el tipus de programa, amb l'usuari al qual va destinat, la manera de fer-hi entrar la llum, el treball dels volums... Aquests elements tenen com a resultat formal un tipus d'edifici. A diferència d'altres oficis, l'arquitectura té una perdurabilitat lligada al seu origen.

SR: Com a arquitecte, tendeixes a pensar que la biblioteca ha de ser un emblema?

MB: Crec que l'arquitectura pública té un compromís social, atès que l'estem pagant entre tots. Ha de modelitzar el lloc on se situa, ha d'influir positivament en l'entorn on es troba, suggerint, proposant, servint de referent.

L'edifici, una biblioteca en aquest cas, ha de tenir un compromís amb el lloc, i una certa capacitat d'ordenació propositiva. De fet, la biblioteca és un element de què la comunitat es dota a si mateixa. Si fos una escola, també tindria aquest paper.

SR: O sigui que el programa funcional de l'edifici i les característiques de l'emplaçament han de manar sobre el concepte icònic?

MB: L'arquitectura és un projecte d'investigació en evolució. De la mateixa manera que els programes de les biblioteques van evolucionant, també ho fan els edificis, no només pel programa, sinó per tot aquest conjunt de circumstàncies que influeixen en el procés arquitectònic: entorn, economia, voluntat política, sostenibilitat, il·luminació, ús dels materials, etc. El fet icònic pot ser un requeriment més en determinats encàrrecs, que l'arquitecte pot recollir o no.

SR: El concepte d'"escultura" pot donar morbo a determinats polítics. Què opines sobre el que es coneix com "efecte Mitterrand"?

MB: L'arquitectura mediàtica és una realitat innegable, com ho és que a algunes ciutats els fa il·lusió col·leccionar arqui-

tectures. Aquest procés s'escapa del debat de l'arquitectura pública, la que fem cada dia i forma un capítol a part.

IB: Parlant d'arquitectura icònica, Mitterrand sí que volia una arquitectura faraònica abans de morir i va fer que guanyés Dominique Perrault amb una biblioteca que era simbòlica: una plaça soterrada amb quatre llibres oberts a cada cantonada i façanes de vidre, que van haver de tamisar a l'interior amb fusta perquè si no la llum es menjava els llibres.

No és qüestió de carregar-se aquesta arquitectura, però a Europa ja l'hem provat. Els anys noranta, en època de disbauxa econòmica, ja fèiem arquitectura d'aquest tipus i crec que ara seria impensable. A cap arquitecte o polític li passaria pel cap encarregar projectes tan mediàtics com el de Perrault. Ho vam provar fa vint anys, hem vist que aquest model no funciona i, a més a més, és insostenible. Ara hem d'anar cap a altres paràmetres d'arquitectura molt més afermada al seu lloc. Crec que no té cap sentit repetir la fastuositat de l'Arc de la Défense, la piràmide del Louvre, etc., que estan molt bé per construir un parc temàtic. Les biblioteques demanen un altre model molt diferent de l'edifici mediàtic.

MB: Afortunadament el grau de l'edifici ens ajuda que no hi hagi aquests excessos i penso que l'entorn econòmic actual posarà molt de criteri en la racionalitat dels encàrrecs. Les biblioteques estan esdevenint un element central com a espai de trobada i d'intercanvi de coneixement. Aquest és el camí.

SR: Efectivament, però crec que és una qüestió d'actitud del polític i de l'arquitecte. Per exemple, entre els projectes presentats per a la Biblioteca Central hi ha propostes molt icòniques, algunes de les quals no funcionen gens. També és veritat que hi ha menys grandiloqüència que abans, perquè la sostenibilitat i el factor econòmic pesen molt més.

MB: De vegades hi ha la sensació de "sognis de grandesa", en els arquitectes. I no hi estic d'acord, l'arquitectura és un treball d'investigació, complex, respecte d'un conjunt molt ampli de condicionants tècnics, ambientals, urbanístics normatius, de programa...

En el cas concret de les biblioteques, hi ha un treball específic que s'hi afegeix, i que té a veure com ha de funcionar una biblioteca, com s'han de fer servir els espais, quins criteris en relació amb aquests diversos espais ha tenir la llum natural i l'artificial. Quin paper poden tenir-hi els espais exteriors...

IB: Un altre exemple seria el de Norman Foster i el Carré d'Art de Nimes. Va construir la mediateca l'any 1993 i és un exemple de manual. Davant del carrer romà del segle I, Foster imita i mimetitzava una mediateca amb una arquitectura molt moderna. Crec que l'encert de la mediateca no és la seva aparença fotogràfica, sinó que Foster va preveure que les biblioteques, centres d'oci i mediateques havien de canviar. Va preveure el futur, que no tot era guardar-hi llibres, i que podia ser un tipus d'espai on es podia modular molt la llum. Molt sovint, aquest és el pes de l'arquitectura.

ER: Jo visc a Begues, un poble que encara que estigui al Baix Llobregat és dels pocs de l'àrea que conserva una arquitectura amb personalitat comparada amb la dels voltants. Com a habitant, d'una biblioteca no n'espero una icona, sinó un recull de tot el que ja hi ha. Una arquitectura catalana hauria de recollir la seva pròpia herència.

MB: El que no farem serà que l'arquitecte que hagi de fer la biblioteca de Begues faci una caseta més de les que ja hi ha al poble. I no ho farà per moltes raons: perquè tècnicament no construïm així, perquè funcionalment no és el tipus d'equipament que encaixa..., però probablement entendrà que ha de ser un edifici respectuós, no gaire alt, amable, amb pati, que ha de tractar bé la llum, etc. El fet d'acomodar-se a aquest entorn no significa que hagi de tenir la teula de ceràmica com les cases del voltant. Hi ha moltes maneres d'adaptar-se a l'entorn, i algunes pròpies de les nostres maneres de treballar, que actualment permeten fer espais amables i adequats.

MJ: A Arenys de Mar hi ha el projecte de fer una nova biblioteca al convent de les Clarisses. L'actual està en un edifici emblemàtic, la casa Juncosa, del segle XIX. Al mateix carrer s'hi ha hagut d'ubicar un altre espai, que és on es fan les conferències, les tertúlies, les xerrades..., perquè la biblioteca s'ha quedat petita. Crec que aquests edificis, com el convent de les Clarisses, són excel·lents per poder adaptar-se a les noves necessitats dels usuaris. A més a més, és una icona ja existent.

SR: Pel que fa als interiors, com creus que hi ha de respondre, una biblioteca: com un espai acollidor o com un espai trencador i polèmic? Minimalista o recarregat, tenint en compte que una biblioteca ja té moltes coses de per si? I quins colors t'agradaria utilitzar pensant en l'usuari?

IB: Hi ha molts tipus de biblioteques. El que és segur és que quan et truquen, com a dissenyador no et demanen quins colors utilitzaràs, sinó com funcionarà la biblioteca.

Les biblioteques universitàries són un bon exemple: els estudiants sovint hi van per obligació, no per plaer. És molt diferent d'una biblioteca pública, on l'usuari normalment hi va més per l'aspecte lúdic. Per a mi, són tipus de biblioteques realment diferents i el que sempre he vist és com l'estudiant, de 18 a 22 anys, s'adapta a la biblioteca. Com a dissenyador, el més important és veure com la gent adapta l'entorn al que voldria que fos i, d'això, en prens nota.

SR: Com a professional de l'interiorisme, quines són les coses que consideres que són més importants per a l'usuari?

IB: Crec que quan t'encarreguen una feina, el millor és visitar moltes biblioteques i observar-ne els detalls, o parlar directament amb el bibliotecari i preguntar què necessiten. Vaig dissenyar una biblioteca on els carros que hi havia de retorn de llibres eren massa grossos i pesaven molt. Quan acabava la jornada estaven tan plens que no es podien moure. Llavors vam decidir que en lloc de tenir-hi 3 carros grans, hi hauria 8 carros petits. S'omplirien molt ràpid però anirien millor. Això només ho perceps quan la persona que està al càrrec de la biblioteca t'explica els problemes que té.

Un altre exemple: he vist estudiants amb portàtils amb protectors de pantalla perquè la biblioteca té massa llum. La conclusió que treus és que algunes biblioteques estan il·luminades per llegir llibres, però a l'hora de prendre apunts amb un portàtil hi ha un excés de llum. Com hauria de ser millor? Una llum baixa, com a les antigues biblioteques, per donar llum a un llibre que està sobre la taula i que no interfereixi la llum d'una pantalla d'ordinador. Per tant, potser és una llum que no ha d'estar al sostre, sinó baixa per a llibres i pantalles en vertical.

Un altre cas: els endolls. Tothom carrega l'iPhone, l'iPod, el portàtil, etc. Ja que tenen una estona entre classe i classe, i aprofiten per carregar la bateria dels dispositius. El que no pot ser és que tothom estigui darrere el mostrador del bibliotecari intentant disposar d'un endoll. És evident que les biblioteques han de tenir molts endolls a tot arreu.

SR: Com creus que han de ser els interiors d'una biblioteca perquè l'usuari s'hi senti còmode?

IB: No fer servir mai l'estridència. Crec que l'estridència s'utilitza quan no tens res per reclamar l'atenció.

Tot i això, l'usuari pot estar-hi còmode de diferents maneres. No és el mateix estar assegut en una cadira llegint un llibre que en un sofà.

(D'esquerra a dreta) Santi Romero, Cristina Estrada, Maribel Alqueza, Montserrat Jordà i Mateu Barba

Torno al segment dels estudiants, concretament als de l'escola Elisava. Hi ha la sensació que seure en una cadira i llegir a la taula demana molt de temps, i m'acaben dient: "És que només són 10 minuts, no vull anar a la taula". Observat això, hem creat un espai tou, tipus *chill-out*, on l'usuari pot posar-se el llibre a la falda, l'ordinador a terra, canviar de posició, etc. La sensació d'anar a la taula és com més dura. Seguint aquesta experiència, estem fent biblioteques partides en dues: una part per a la lectura i recerca, i aquest espai d'entre hores.

SR: En el cas d'una biblioteca pública, quins aspectes consideres més importants per a la "comoditat" de l'usuari?

IB: Et puc parlar de l'acústica i de la llum. Crec que una biblioteca amb un bon aïllament acústic de l'exterior és molt important. Segurament l'usuari, quan hi entri, no en serà conscient, però hi estarà molt a gust. És igual com siguin els

mobles, perquè al final parlem d'un estoc de llibres. Però si tu aconsegueixes un espai interior on la gent et respongui "no sé què era, però tenia alguna cosa", t'està dient literalment que és la llum, l'olor, el tacte i l'acústica. Llavors treballa amb coses no tangibles, no fotogràfiques i possiblement no mediàtiques.

VC: Com a estudiant universitària que passo moltes hores a la biblioteca, la idea d'imaginar-me les taules grises que tenim a la Pompeu Fabra i les cadires incòmodes, ja et fan treure les ganes d'anar-hi. Personalment, prefereixo un ambient més *chill-out*, on estiguis còmode, ja que has de passar-hi molt temps. Una biblioteca minimalista en aquest aspecte no m'atrau gens per anar a estudiar. També tenim unes finestres molt grans per on entra molta llum natural i és impossible utilitzar-hi els ordinadors. A l'Argentina, les biblioteques són força fosques en general, i la llum sempre està al centre de la taula. Si necessites llum, l'encens, i l'ordinador s'hi veu perfectament.

(D'esquerra a dreta) Ignasi Bonjoch, Esther Ruiz i Verónica Chiatellino

SR: Pel que fa a l'ambientació interior, què us inspira més: una imatge càlida, un estil molt modern, un mobiliari molt funcional?

ER: En una biblioteca pública hi ha d'haver lloc per a tots. Entenc que la biblioteca situada en un edifici restaurat es presta més als ambients més diferenciats. Per què no fem ambients per a cada persona en el seu moment? Per exemple, una senyora gran voldrà un lloc una mica més recollit, o jo mateixa quan vaig amb els nens, potser busco un lloc insonoritzat perquè el meu fill crida. O potser si vaig sola, vull un lloc on aïllar-me i que no hi hagi massa llum. Per què no es creen en un mateix edifici diferents espais?

A Barcelona, la xarxa de biblioteques públiques està molt estandarditzada. Tot és molt homogeni: les cadires, les taules, etc. Prefereixo més diversitat de colors i d'ambients.

CE: El color que utilitzes és molt important. Es pot ser més agosarat amb els colors en determinades zones, com l'audiovisual, la juvenil o fins i tot la infantil. L'àrea de consulta del fons general ha de tenir uns colors més discrets i atemporals que ajudin a concentrar-te.

MJ: Si la sala infantil té un color verd, els nens ja saben automàticament que aquella sala és per a ells. Els nens petits tenen problemes per orientar-se, però d'aquesta manera tenen un color de referència i no es perden.

Pel que fa a la llum natural, si els nens es troben envoltats de finestres, això els hi provocarà distracció. A la Biblioteca d'Arenys se'n va arribar a tapar un tros perquè a l'hora de la lectura es distreien amb la gent que passava pel carrer.

SR: Resulta difícil tenir una il·luminació agradable, a gust de tots, amb la qual pugis llegir a diversos llocs amb la mateixa qualitat.

MA: A la nostra biblioteca, la Marcel·lí Domingo de Tortosa, l'arquitecte va aprofitar la llum natural que entrava per les finestres de la tercera planta mitjançant una mena de celobert, i d'allà arriba fins a la planta baixa. Això, que ens semblava una solució lumínica ideal, és un problema perquè sentim tot el soroll de les plantes superiors.

La llum artificial no està ben col·locada als prestatges. Genera poca llum i per a l'usuari esdevé difícil trobar un topogràfic.

SR: Respecte dels nens, creieu que han de tenir un espai propi o ha de ser compartit? I quina imatge creieu que ha de tenir la zona infantil: com una escola o com un espai lúdic?

MA: La part infantil ha d'estar tancada acústicament. Pel que fa a la imatge: lúdica, sens dubte.

MJ: La zona infantil de la biblioteca que conec fa una funció social. A Arenys hi ha molts immigrants magribins. Les escoles han inculcat l'habitud d'anar a la biblioteca, a banda de servir de distracció, perquè les mares treballen. Les noies que són a la sala ajuden els nens a fer els deures i a encarrilar-los. No té res a veure amb les biblioteques de fa vint anys. És com una guarderia pública però sense ser-ho descaradament.

MB: Voldria introduir uns petits apunts sobre la il·luminació i el mobiliari i la regulació que han de tenir. Crec que com a

model hem apostat per fer un tipus d'il·luminació encertat a les biblioteques, però amb alguns riscos. Estem optant perquè la il·luminació a les biblioteques sigui generalista i ens doni els 500 luxs a tot arreu i uniformement. Això no sempre fa falta.

Quan vam rehabilitar la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, amb en Manuel Brullet, que és una biblioteca amb llums sobre els pupitres, vam tenir un debat sobre la necessitat d'incrementar la llum de sala i fins a quin límit. El resultat final té els espais de circulació amb una llum a l'entorn dels 90 luxs, i són uns espais extraordinàriament agradables que et conviden a explorar els sostres amb els tremps tardobarrocs del Vigatà i conviden al silenci. Per contra, els espais de treball compleixen la il·luminació exigida, sense que sigui incompatible.

L'altre tema que volia introduir és una possible rigidesa de mobiliari. Crec que això té riscos. Tot està molt accessible com a norma general, per exemple en una zona amb nens t'has de moure entre 1,20 m i 1,50 m d'alçada; superat aquest marge, l'accés ja és difícil. Això té la seva lògica de funcionament, però fa que l'acumulació de llibres sigui difícil. Per aconseguir encabir 50.000 llibres en una biblioteca necessites un espai enorme, hem de fer barbaritats... Estem col·locant els llibres d'una forma molt espaiada i al cent per cent accessible per a l'usuari. Té tota la lògica de l'accessibilitat com a criteri, però com en el cas de la llum, hauríem de ser capaços de valorar-ho amb flexibilitat.

SR: Pel que fa a la il·luminació artificial, és cert que amb molta llum tens l'avantatge de poder llegir a qualsevol punt de la biblioteca. D'altra banda, també és un consum innecessari d'electricitat quan no hi ha ningú en aquella zona...

CE: Un problema que encara no hem superat és el referent als endolls i el cablejat. Si volem fer uns espais molt polivalents, hem de preveure molts endolls i un bon cablejat. Per això aquests darrers anys s'ha optat per una il·luminació molt uniforme.

SR: Els documents s'han de posar a poca alçada perquè els usuaris han de poder arribar-hi. Però d'altra banda, aquesta alçada també és recomanable perquè el bibliotecari pugui controlar des del taulell tots els llocs, i evitar-li barreres visuals. De totes maneres: fins a quin punt el bibliotecari ha de controlar tant?

MB: Hem de pensar els edificis per ser usats, indubtablement, però sense arribar al grau de ser esclaus de la nostra pròpia reflexió. Les càrregues de llibres a la vista de les biblioteques són molt altes pels criteris d'emmagatzemament que ens permetem. Això omple les sales de llibres i els espais

ocupats per llibres no els ocupen les persones. Cal trobar el punt d'equilibri. Saber si tota la col·lecció ha de ser a la vista, i per a això probablement caldrien estudis de freqüència d'ús del material exposat. I si aquesta reflexió ens pot portar a biblioteques més amables i més usades i potser amb nivells variables d'exposició dels llibres a l'usuari.

IB: No sé quin problema veieu en el fet que la taula tingui la seva pròpia font de llum a un pam del llibre.

CE: T'obliga a posar un endoll al terra.

IB: En edificis no poso endolls al terra mai. Hi ha empreses que tenen totalment estandarditzada l'alimentació elèctrica des de sostres, amb la fabricació d'una mena de columnes vertebrals que incorporen a dins diversos tipus de cables. Això comporta un manteniment zero, perquè és tan senzill de modificar que el mateix operari de la biblioteca pot afegir o treure els cables de la xarxa.

Aquest mètode s'està utilitzant molt en espais de lloguer i oficines, on el nombre de treballadors és fluctuant.

MB: Això tampoc no és un problema, estem fent canals polivalents sota terra i fem sortir els cables per on volem. És una qüestió de model. S'ha apostat perquè la llum sigui universal, que ens permeti fer qualsevol moviment sense cap problema lumínic, amb l'inconvenient de perdre espais d'ombra.

ER: I els usuaris? Quin protagonisme tenen en el projecte?

IB: Tot el protagonisme. No manen els llibres, manen els usuaris. Tot ha d'estar orientat cap a l'usuari, encara que sigui una frase molt gastada. Torno a remetre'm als estudiants; només es pot fer una biblioteca per a estudiants quan parles amb bibliotecaris i observes, perquè si preguntes directament als usuaris, no et contestaran el que esperes. Això passa amb totes les facetes del disseny.

CE: Hi ha biblioteques que a l'hora de fer una reforma o fer una biblioteca nova, demanen l'opinió dels usuaris, com és el cas de la Biblioteca de Deltebre. Es va fer un vídeo amb fotos d'interiors i exteriors de biblioteques, després els usuaris omplien una enquesta i així podien participar en el projecte de la futura biblioteca.

MB: I va acabar bé?

CE: Encara s'està fent, el projecte. Ha sortit un programa funcional, a partir d'aquesta enquesta. Una de les peticions que recull el nou projecte, és el concepte de biblioteca oberta a un pati interior, tot i estar connectada amb l'exterior a través de les finestres de les façanes.

IB: També hem de defensar el paper del tècnic, de l'interiorista, de l'il·luminador, etc. Per molt que es recullin tots els drets de l'usuari, al final decidiran aquests professionals.

CE: El programa funcional conté unes idees molt generals

i no condiciona la creativitat. Conté punts bàsics, com que ha de tenir un lavabo i canviador a la zona infantil, i normes d'accessibilitat.

MB: És un document que funciona molt bé. Està molt pausat, amb quantitats, metres quadrats, seients, capacitat... Tot això afavoreix que després el projecte respongui a unes necessitats reals.

SR: Una biblioteca pot ser molt oberta volumètricament, que es vegi tot només entrar-hi, amb la qual cosa tenim l'avantatge d'interpretar-la de seguida i arribar fàcilment a tot arreu. Considereu que això és contradictori amb la possibilitat de trobar-hi racons íntims?

MB: Penso que els espais diferenciats estan bé. Això no vol dir que no pugui haver-hi una imatge global i diferents àmbits convivint al mateix espai. Dins d'un gran espai, pots aixecar, per exemple, una mica el terra i fer una zona d'il·luminació diferent de la resta, etc.

Crec que les biblioteques difícilment poden ser una masia, amb habitacions. Aquest model no funciona. Han de ser espais mínimament diàfans. Això no vol dir que no siguin acollidores, o que no puguin estar personalitzades.

CE: Jo prefereixo una zona d'accés volumètricament ample, un vestíbul d'acollida, on només entrar-hi et sentis còmode i a gust. D'altra banda, la zona de lectura hauria de ser més recollida.

SR: Preferiu una biblioteca on pugueu veure tots els espais des de l'entrada o una biblioteca amb racons amagats i elements sorpresa?

ER: He vist biblioteques que eren antigues masies, el típic casalot restaurat. Són edificis poc pràctics, però l'usuari pot trobar-hi fàcilment el seu lloc. Per exemple, una biblioteca tenia una capelleta a la paret amb la figura d'un sant. Els usuaris valoraven el fet d'haver conservat la capelleta. Era un element de sorpresa i tradició.

Som davant d'un element de sorpresa, innovador amb el mobiliari però conservador amb allò que ja hi havia. Com a usuària m'agrada que em sorprenguin. Una biblioteca previsible és avorrida.

IB: He consultat els últims quinze projectes de biblioteques que han guanyat concursos arreu del món i tots són *épatants*, encara que m'agrada veure els projectes que han quedat en segon o tercer lloc, perquè possiblement m'aporten més.

La biblioteca que Jean Nouvel va fer per al Museu Reina Sofia és d'aquest tipus, molt fotogràfica i sense racons amagats. Està tot a la vista. Fa la sensació que entres dins un temple que imposa.

MJ: Crec que d'un espai immens pots fer-te el teu lloc privat. A la llarga acostumes a seure a la mateixa butaca. Acabes estimant aquell espai.

IB: Voldria destacar un model de biblioteca per a refugiats i emigrants. L'ha fet l'equip d'arquitectes Yoav Meiri i va guanyar un concurs perquè els desplaçats poguessin tenir una biblioteca en camps de refugiats durant un cert període de temps. Ja se n'ha instal·lat la primera i consta d'una estructura tan senzilla com la d'una xurreria ambulant i no comporta cap despesa energètica. Hi ha una pàgina web per visitar-la. (<http://www.archdaily.com/112495/the-garden-library-for-refugees-and-migrant-workers-yoav-meiri-architects/>)

Aquesta biblioteca és especial, perquè respon a un cas concret, però només cal que un arquitecte, un dissenyador i un enginyer hi pensin. Aquests exemples t'ajuden a no estar tan tancat i a mirar d'una manera més polièdrica les coses.

SR: On penseu que el personal bibliotecari s'hauria de col·locar: als clàssics taulells o en punts mòbils, uniformats amb armilla, una tauleta tàctil i disposat a ajudar l'usuari *in situ*?

MJ: Crec que hi ha d'haver un lloc físic perquè l'usuari sàpiga on adreçar-se, almenys d'entrada.

MB: Crec que en edificis grans és molt més fàcil que pugui haver-hi un punt central i la resta sense lloc fix. La realitat és que actualment estem fent molts taulells per a poc personal, i que la majoria estan infrutilitzats.

IB: Només cal observar com ho fa el capital privat, les botigues FNAC: taulells quasi unipersonals, per ser atesos. Si els trobes buits saps que pots anar a buscar-ne un altre i segurament et podran atendre.

Buscar un patró que sigui inamovible perquè les biblioteques tinguin taulells o punts mòbils no funciona. Haurà d'haver-hi punts mòbils, o no, en funció de l'horari, època... També és molt trist entrar en una biblioteca gran i veure un taulell molt llarg on hi ha només una persona.

CE: Penso que el taulell d'informació de l'entrada ha de ser-hi. Però a mesura que avanci la tecnologia, els taulells seran cada vegada menys importants, per exemple amb l'automatització del préstec, la formació d'usuaris, etc.

SR: El taulell és un lloc que l'usuari sap que existeix, que li dona una certa resposta. Essent un punt mòbil, el bibliotecari fa una feina més "comercial" i pot ser més transmet més sensació d'ajuda. Què en penseu?

VC: Un bibliotecari mòbil que et pugui explicar les coses *in situ* pot ser molt útil, sobretot per estalviar temps i no haver de dirigir-te a un espai físic cada cop que tinguis un dubte.

(D'esquerra a dreta) Mateu Barba, Ignasi Bonjoch, Esther Ruiz, Verónica Chiatellino i Santi Romero

A més a més, l'atenció personalitzada i saber que hi ha algú que et pugui atendre sempre és agradable. Però l'ideal seria un equilibri entre les dues propostes, perquè si vas a buscar un bibliotecari mòbil i no el trobes, has de tenir una referència física on anar.

MJ: A tothom li agrada una atenció personalitzada, si saps que hi ha algú que et pot ajudar.

SR: Per acabar, voleu afegir algun concepte de què no hàgim parlat?

CE: M'agrada que la biblioteca estigui oberta a l'exterior i visualment accessible per a qualsevol usuari. Això atrau molt el públic.

També cal que tingui ventilació externa. És un tema que de vegades no es té en compte, però crec que les biblioteques han d'estar ben ventilades i s'ha de vigilar els materials constructius que s'hi utilitzen per evitar les manifestacions al·lèrgiques dels usuaris.

MA: Com a auxiliar amb molts anys d'experiència, a l'arquitecte li diria que fes els espais separats, amb llum natural i que l'artificial fos l'adequada per a cada lector. M'agraden els espais trencats, és a dir, amb alçades diferents, amb zones diferents perfectament distingibles, però sobretot espais acollidors.

MJ: Com a usuària de la Biblioteca d'Arenys de Mar, haig de dir que m'hi trobo com a casa, és un espai molt agradable. Si s'ampliés, desitjaria que continués en la mateixa línia.

MB: Per introduir un nou tema, faria un al·legat contra les biblioteques compactes, és a dir, aquelles en què el bibliotecari ho controla tot immediatament des d'un punt central.

Una solució del pati central al voltant del qual se situï la biblioteca pot ajudar-hi des de molts àmbits: la il·luminació controlada, la relació d'interior i exterior, l'existència d'espais exteriors de lectura, només com a exemple de contrapunt de models.

IB: Crec que una bona biblioteca sempre respon a un bon encàrrec i a un bon tècnic. A parts iguals, l'encàrrec s'ha de formular bé i ha de respondre a la biblioteca desitjada. I sobretot, no s'ha de pensar en les biblioteques que s'han fet fins ara, sinó com haurien de ser les biblioteques del futur. Per tot això, reclamo observar com utilitzen les biblioteques els joves de 18 a 22 anys i entendre com les usen.

ER: Com a usuària, considero que hi ha diferents tipus de biblioteques i que l'arquitecte i els professionals involucrats a concebre-les i construir-les han de pensar en els usuaris. En aquest sentit, penso que els bibliotecaris encara tenen massa mà respecte de com s'han de gestionar els espais i el mobiliari.

Per al meu gust, les biblioteques públiques tenen una manca d'ànima. M'agrada que em sorprenguin, per això em fan llàstima les biblioteques estandarditzades, amb les mateixes cadires, mobles, taules i materials de construcció. Penso que la biblioteca pública ha de ser el lloc de trobada de tota la gent del poble, del barri o de la comunitat, amb espais tancats acústicament, espais per conversar i espais de silenci i de treball.

Pel que fa a les obres faraòniques, tot i que siguin una tendència, fan que molta gent no hi entri, en un edifici d'aquestes característiques. Això pot ser una barrera, com un taulell massa alt.

VC: He viscut a diversos països i puc assegurar que el sistema de biblioteques de Barcelona és un dels millors que he conegut, però penso que tenen una manca de personalitat. Són molt fredes, tot i que algunes són més agradables que d'altres. Crec que han de ser més acollidores. Tot i això, i més enllà de les funcions típiques, un punt molt valorable és que aquí les biblioteques funcionen també com un element de cohesió social i de participació ciutadana. És molt habitual anar a les biblioteques i trobar-se amb estrangers, així com gent de totes les edats, aprofitant els espais i les activitats que s'hi ofereixen.

(D'esquerra a dreta) Maribel Alqueza, Mateu Barba, Verónica Chiatellino, Santi Romero, Montserrat Jordà, Ignasi Bonjoch, Esther Ruiz i Josep Calle

Conclusions

- La projecció d'una biblioteca ha de tenir un diàleg adequat amb el context que té al voltant, tot fugint dels edificis mediàtics o icònics. Per a un arquitecte, aquesta relació significa adaptar-se a l'entorn, i projectar des del respecte de les tradicions arquitectòniques del poble, la localitat o la ciutat on es construeix la biblioteca.
- S'han abandonat els projectes faraònics a favor de la construcció d'espais on la transmissió del coneixement i la sostenibilitat són protagonistes clars.
- En el disseny de l'interior d'una biblioteca, el diàleg entre els bibliotecaris i els dissenyadors és bàsic per poder solucionar els problemes de funcionalitat. Només d'aquesta manera es poden plantejar avenços veritables que realment facilitin la feina dels professionals.
- El treball del dissenyador no acaba en aquest diàleg. S'han de tenir presents les necessitats dels usuaris, ja que la gestió del temps, la confortabilitat o la necessitat d'utilitzar portàtils o mòbils han generat canvis respecte del disseny clàssic de biblioteca.
- Aconseguir una il·luminació adequada i personalitzada per als diversos tipus d'usuaris (públic infantil, gent jove o usuaris clàssics) és un dels problemes més importants.
- Cada vegada més s'ha de donar resposta a la necessitat d'endolls a les taules. Existeixen models que proposen la utilització de cablejat provinent del sostre (a partir de l'exemple d'oficines on els llocs de treball poden ser més fluctuants) o la creació de canals polivalents sota terra (que permet incloure una altra mena de cablejat).
- El mobiliari de biblioteca es debat entre l'accessibilitat dels usuaris als llibres i la necessitat d'emmagatzemament del centres. S'ha de buscar un punt d'equilibri entre la visió de la col·lecció i el veritable ús que se'n fa.
- Els darrers projectes de biblioteques donen més importància als espais diàfans i sense racons que no pas als espais amb llocs diferenciats i íntims.
- Situar els bibliotecaris en punts fixos és interessant per tal que l'usuari sàpiga on adreçar-se. Tanmateix, no podem perdre de vista l'existència de punts mòbils que millorin l'atenció, però també la versatilitat dels professionals.
- El protagonisme directe dels usuaris en la concepció d'un projecte de biblioteca manté la dualitat entre els usuaris externs i les persones que treballaran dins del centre. Hi ha exemples en què les experiències són positives i permeten evitar problemes.